

Jan van Dijk (Zwollerkerspel, 1955) werd tijdens zijn werk als procesbeheerder bij de Harculo Elektriciteitscentrale in Zwolle besmet met het 'roofvogelvirus'. De live webcams van het slechtvalkennest staan ieder voorjaar permanent in een hoekje van zijn beeldscherm. Sindsdien is hij ook actief in het onderzoek aan Buizerds, Torenvalken en andere roofvogels en uilen in de regio Zwolle.

Een opportu

in de gazen kooi in de smiezen. Met een lage glijvlucht komt hij op de kooi af... om zich meteen te laten verjagen door een langszazende auto. "Dat wordt dus niets", concludeert Van Dijk. "Als het niet in één keer goed gaat moet je meteen héél lang wachten, en dat moesten we maar niet doen." De kooi wordt opgehaald en voort gaat het, op naar een volgend potentieel slachtoffer.

RAS

Naast Buizerds vangt, ringt en onderzoekt Van Dijk dus ook Torenvalken. "Nestjongen ring ik al ruim tien jaar, sinds een jaar of vijf vang ik ook volwassen vogels, net als Buizerds met de bal chatri. Dat vangen doen we in het kader van het project Recapturing Adults for Survival, RAS, van het Vogeltrekstation. Door ieder broedseizoen volwassen vogels te vangen krijg je een goede steekproef van de overleving van een soort. Daarnaast verzamel ik ook zo veel mogelijk informatie over de geslachtskenmerken. Mannelijke torenvalken kleuren pas in het tweede kalenderjaar uit, zoals dat heet. In de maanden direct na het uitvliegen registreer ik al verschillende subtiele kenmerken, zoals de kleur van de dekveertjes op de staart. Als ik zo'n vogel een jaar of wat later weer vang kan ik met zekerheid zeggen of het een man of een vrouw is. Op die manier hoop ik de vroege verschillen te kunnen koppelen aan de geslachten en wil ik met hulp van goede statistici betrouwbare tabellen maken met alle kenmerken van de verschillende geslachten op de verschillende leeftijden. Ik heb de afgelopen jaren al 600 torenvalken gevangen, dus die database begint aardig betrouwbaar te worden."

Biljartlaken

De weilanden in de Barsbekerpolder zien er nog vrij natuurlijk uit, voor zover een weiland natuurlijk kan zijn. "Je hebt hier in ieder geval nog niet de neiging om er witte kalkstrepen omheen te trekken en een voetbaldoel neer te zetten", grapt Van Dijk. "Op dat soort groene biljartlakens is de muizenstand een stuk slechter dan hier. Dat zie je dus ook meteen terug in de aantallen en het broedsucces

Wat vertel je wel en wat vertel je niet en plein public over het vangen van een roofvogel?

Die vraag houdt ons geruime tijd bezig wanneer we in de auto langs de weilanden in de Barsbekerpolder, ten noordwesten van Zwolle rijden. Bij thuiskomst blijkt de eerste hit op Google, zoekterm: 'roofvogel vangen', een uitgebreide beschrijving op te leveren van het vangen en ringen van roofvogels. Het lijkt vrij risicoloos dus om te verklappen dat Jan van Dijk twee zogenoemde bal chatri's in de auto heeft met daarin twee Bosmuisjes die zich ogenschijnlijk relaxt zitten te poetsen. "Ik houd die muisjes hooguit één seizoen voor dit werk, dan krijgen ze hun vrijheid terug. Als ze té rustig worden zijn ze ook minder effectief als lorkertje voor de roofvogels."

We rijden vrij langzaam door het gebied, op zoek naar een Buizerd of een Torenvalk die dicht genoeg bij de weg zit. De eerste Buizerd die we vinden zit aan de overkant van een kanaal, op een meter of veertig van de weg. Van Dijk draait het raampje open en vanuit de rijdende auto zet hij de kooi in de berm. "Je moet niet uitstappen, dan wordt het te verdacht voor de vogels." Met zijn verzwaarde bodem landt de bal chatri keurig rechtop in het gras, waarop Van Dijk de auto honderd meter verderop in de berm parkeert. Met de ogen van de Buizerd aan de overkant van het kanaal blijkt niets mis. Binnen de kortste keren heeft hij het rondspringende muisje

nist in

DE KLEI

Wetenschapjournalist Rob Buiten maakt reportages over vogels en vogelaars. In de rubriek 'In de Klei' doet hij voor SOVON NIEUWS verslag van zijn ontmoetingen in het veld.

de lasso

van de roofvogels. Dit jaar was uiteindelijk minder goed dan zich tijdens de vorige herfst deed aanzien. Waarschijnlijk heeft de stevige winter toch een behoorlijke rem gezet op de muizenstand. Bijvoorbeeld 2008 was een uitgesproken goed muizenjaar. Toen had ik op de 15.000 hectare die ik hier onder mijn hoede heb 38 broedparen Torenvalken op 70 nestkasten, tegen slechts 19 dit jaar. In zo'n goed jaar als 2008 zie je ook meteen dat de Kerkuilen die ik hier in de regio controleer twee broedsels hebben grootgebracht. De kerkuilen hebben dit jaar helemaal geen tweede broedsels gehad. Buizerds kunnen het ook in slechte muizenjaren nog wel goed

Dijk het aan, en trekt hij, gewapend met een grote handdoek een sprintje naar de kooi. De Buizerd blijkt inderdaad vast te zitten. Met het gewicht van de kooi aan één van zijn poten kan hij nergens heen. Met vogel, kooi en muis komt Van Dijk terug bij de auto. "Kijk, nu ik een handdoek over zijn kop heb gedaan is hij weer zo mak als een lammetje. Maar ik heb toch nog steeds erg veel respect voor die klauwen, dus daar doe ik eerst een paar speciale sokjes overheen met klittenband." Het blijkt een 'eerste kj' Buizerd, met nog een lichte iris en nog geen kleurverschillen in de verse veren op de vleugel.

Veldverzorger

Nadat Van Dijk zich in de jaren negentig voor het eerst, dag in dag uit zat te vergapen aan de broedende slechtvalken op de monitor van zijn werkgever Electrabel, werd hij definitief bevangen door het roofvogelvirus. "De directe aanleiding voor het onderzoek waren de slechte broedresultaten van de Buizerds rond Zwolle. Er was hier een specifiek gebied waar wel ieder jaar werd gebroed, maar waar nooit Buizerds leken uit te vliegen. Met een paar man zijn we dat toen consequent gaan onderzoeken, eieren tellen, nesten in de gaten houden enzo. Toen bleek dat in het werkgebied van één specifieke veldverzorger steeds nesten sneuvelden. Ra ra ... Die man is uiteindelijk dus ook door zijn rentmeester ontlagen."

Van Dijk is ervan overtuigd dat ook de rest van zijn onderzoek, vroeg of laat, de bescherming van vogels ten dienste zal staan. "Het klinkt als een cliché, maar meten is weten. Aan de ene kant hoop ik met mijn informatie andere ringers te kunnen helpen bij het vroeg kunnen sexen van roofvogels en met de tellingen hoop ik ook een steentje bij te dragen aan kennis en bescherming van deze vogels. Je hoort zo makkelijk roepen dat er 'steeds meer roofvogels' komen en dat bijvoorbeeld de weidevogels daaronder lijden. Dit soort onderzoek helpt die fabeltjes door te prikken."

doen. Het zijn ras opportunisten. Doordat ze ook aas eten zie ik bijvoorbeeld dat de broedsuccessen in de buurt van de snelwegen rond Zwolle een stuk beter zijn dan in het buitengebied."

Als we een boerenweggetje zijn opgereden komt het tweede potentiële slachtoffer in beeld: wederom een Buizerd, nu eentje die in een hoogspanningsmast zit te suffen. Dat suffen is weer schijn. De kooi staat nog niet of de vogel komt laag over het gras aangezeild om vlak naast zijn lokaas te landen. Kort daarna springt hij met zijn klauwen vooruit op het gaas en begint te 'graaien'. "Dat moet je hebben", weet Van Dijk, "want dan raken zijn poten verstrikt in de nylon lassootjes die op het gaas zitten." Na een minuut durft Van

Rob Buiten